

EXPEDITIE M&M, EPN

Kerdoelen leergebied mens & maatschappij

Vaardigheden:

- 36 De leerling leert betekenisvolle vragen te stellen over maatschappelijke kwesties en verschijnselen, daarover een beargumenteerd standpunt in te nemen en te verdedigen, en daarbij respectvol met kritiek om te gaan.
- 39 De leerling leert een eenvoudig onderzoek uit te voeren naar een actueel maatschappelijk verschijnsel en de uitkomsten daarvan te presenteren.
- 40 De leerling leert historische bronnen te gebruiken om zich een beeld van een tijdvak te vormen of antwoorden te vinden op vragen, en hij leert daarbij ook de eigen cultuurhistorische omgeving te betrekken.
- 41 De leerling leert de atlas als informatiebron te gebruiken en kaarten te lezen en te analyseren om zich te oriënteren, zich een beeld van een gebied te vormen of antwoorden op vragen te vinden.

Expeditie M&M:

In de methode komen al deze vaardigheden aan bod, algemeen gesteld:

- *In de katernen worden maatschappelijk relevante onderwerpen behandeld, zoals bijvoorbeeld arm en rijk, globalisering, Europa, milieu etc. Verder worden gebeurtenissen uit het verleden aan het dagelijks leven gekoppeld (bijvoorbeeld in de paragrafen toen&nu). De leerling wordt hiermee uitgenodigd een eigen standpunt over deze zaken in te nemen.*
- *In de keuzeopdrachten, in projectkaternen en soms in de basisopdrachten wordt het onderzoek doen uitgebreid geoefend.*
- *Brongebruik, bij alle vakken die in de methode zijn opgenomen, staat bovenaan: alle bronnen (kaarten, foto's, schilderijen, grafieken etc.) worden gebruikt en bevraagd.*
- *Ook de atlas komt bij alle katernen op tafel.*

Vooraf geschiedenis:

- 37 De leerling leert een kader van tien tijdvakken te gebruiken om gebeurtenissen, ontwikkelingen en personen in hun tijd te plaatsen.
- 44 De leerling leert op hoofdlijnen hoe het Nederlandse politieke bestel als democratie functioneert en leert zien hoe mensen op verschillende manieren bij politieke processen betrokken kunnen zijn.

Expeditie M&M:

- *De katernen zijn chronologisch ingedeeld aan de hand van de tien tijdvakken. Elk katern behandelt een van de tien tijdvakken. Sommige tijdvakken zijn verspreid over meerdere katernen. Op het omslag van elk katern vindt u het betreffende logo terug.*
 - *In elk basiskatern wordt ook gebruik gemaakt van een tijdbalk om de gebeurtenissen en personen van de behandelde periode aan op te hangen.*
 - *In het katern Verkiezingen wordt de staatsinrichting van Nederland behandeld: democratie op landelijk en gemeentelijk niveau passeert de revue. Het Europese politieke bestel komt in het katern Europa aan de orde.*
- In het katern Verkiezingen gaan leerlingen bovendien zelf projectmatig aan de slag met het houden van verkiezingen.*

Vooraf aardrijkskunde:

- 38 De leerling leert een eigentijds beeld van de eigen omgeving, Nederland, Europa en de wereld te gebruiken om verschijnselen en ontwikkelingen in hun omgeving te plaatsen.
- 46 De leerling leert over de verdeling van welvaart en armoede over de wereld, hij leert de betekenis daarvan te zien voor de bevolking en het milieu, en relaties te leggen met het (eigen) leven in Nederland.

Expeditie M&M:

- *Het uitgangspunt is dat de geografische onderwerpen op verschillende niveaus worden behandeld. In het katern Landschappen worden bijvoorbeeld de vorming van verschillende soorten landschappen uitgelegd, waarna die kennis wordt toegepast op de eigen omgeving of enkele landen in de wereld. Er wordt dus van globaal niveau 'ingezoomd' op Europees en Nederlands niveau. Zo wordt het abstracte voor de leerling concreet gemaakt.*

- Kerndoel 46 komt ook in verschillende katernen aan bod, met name in Steden, Arm en rijk, Europa en Migratie.

Breed maatschappelijk:

- 42 De leerling leert in eigen ervaringen en in de eigen omgeving effecten te herkennen van keuzes op het gebied van werk en zorg, wonen en recreëren, consumeren en budgetteren, verkeer en milieu.
- 43 De leerling leert over overeenkomsten, verschillen en veranderingen in cultuur en levensbeschouwing in Nederland, leert eigen en andermans leefwijze daarmee in verband te brengen, en leert de betekenis voor de samenleving te zien van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen.
- 45 De leerling leert de betekenis van Europese samenwerking en de Europese Unie te begrijpen voor zichzelf, Nederland en de wereld.
- 47 De leerling leert actuele spanningen en conflicten in de wereld te plaatsen tegen hun achtergrond, en leert daarbij de grote onderlinge afhankelijkheid in de wereld, het belang van mensenrechten en de betekenis van internationale samenwerking te zien.

Expeditie M&M:

- *In de katernen wordt regelmatig gevraagd naar eigen ervaringen en meningen. De paragrafen hier&daar en toen&nu worden hier ook voor aangewend, omdat daarin de leerlingen de stof uit andere werelddelen of het verleden toepast op het dagelijks leven in de eigen omgeving.*
- *Consumeren en budgetteren komt verspreid over de katernen in de economieparagrafen aan de orde. Het beheer van het eigen geld, maar ook productiekosten en lagelonenlanden en de weerslag die dit heeft op het eigen consumentengedrag, worden behandeld.*
- *In de katernen Culturen, Migratie en Toerisme komen cultuur en levensbeschouwing in Nederland met name aan de orde. Maar ook in de andere katernen, bijvoorbeeld bij het behandelen van conflicthaarden in het katern Na 1989, is dit een onderdeel.*
- *Europa wordt natuurlijk uitgebreid behandeld in het katern Europa, maar ook in de katernen Wereldoorlogen en Na 1989 is het een belangrijk onderwerp. Europese samenwerking op het gebied van economie en politiek, verschillen tussen landen en de Europese Unie komen aan bod.*
- *Conflicten in de wereld en mensenrechten worden met name in het katern Na 1989 behandeld: hierin komt aan bod de opkomst van het terrorisme in de laatste jaren, de spanningen in de Kaukasus en het conflict tussen Israël en de Palestijnen. Internationale samenwerking is bovendien ook een onderwerp dat in het katern Wereldoorlogen behandeld wordt.*

De kern van het vak geschiedenis

Op welke manier we het leergebied ook vorm geven, de kern van het vak geschiedenis moet overeind blijven. Die kern bestaat uit drie onderdelen:

1. Het hanteren van een historisch referentiekader van oriënterende kennis;
2. Bestaansverheldering;
3. Historisch denken en redeneren.

Het eerste houdt in dat leerlingen zaken enigszins kunnen 'plaatsen' in een tijdsverloop van eeuwen, in perioden en tijdvakken. Geschiedenis gaat over verloop van tijd, over dingen die zijn veranderd of relatief hetzelfde gebleven. Tijdsbesef is een essentie van het vak.

Het tweede houdt in dat je er een aantal heldere denkwijzen op na houdt die kenmerkend zijn voor geschiedenis. Daar hoort bijvoorbeeld bij dat leerlingen weten dat een gebeurtenis nooit één oorzaak heeft, altijd meer. Dat je je realiseert dat daden van mensen soms gevolgen kunnen hebben die niemand bedoeld heeft. Wie geschiedenis leert, ontwikkelt respect voor feiten. Je kunt niet zomaar iets voor waar aannemen; voor een bewering moeten deugdelijke bewijzen bestaan.

Alle drie: historische referentiekader, bestaansverheldering en de heldere denkwijzen van het historisch denken en redeneren, leiden tot wat een van de hoofddoelstellingen van de methode is: historisch besef.

De vakspecifieke vaardigheden en werkwijzen van het vak geschiedenis

Naast algemene vaardigheden die ook voor aardrijkskunde gelden bijv. onderzoek doen, ICT etc. gelden voor het vak geschiedenis nog specifieke vaardigheden en werkwijzen. Centraal daarbinnen staat het werken met bronnen. Bronnen vormen de basis van historisch kennisverwaring en zijn daarmee ook het fundament van het leren van de leerlingen. Om goed met bronnen te kunnen omgaan moeten leerlingen bepaalde werkwijzen hanteren die leiden tot onderstaande doelen:

1. De leerlingen kunnen verklaringen geven voor historische gebeurtenissen, verschijnselen en ontwikkelingen.

In dat verband kunnen zij:

- directe en indirecte oorzaken onderscheiden
- de directe aanleiding herkennen als de uiteindelijke oorzaak
- de rol van opvattingen en handelingen van individuen en groepen herkennen
- onderscheid maken tussen oorzaken van meer en minder belang
- gevolgen die op korte termijn spelen onderscheiden van gevolgen op lange termijn.

2. De leerlingen kunnen zich een weloverwogen beeld vormen van historische gegevens.

In dat verband kunnen zij:

- rekening houden met de standplaatsgebondenheid van de bronnen en met de eigen standplaatsgebondenheid
- gegevens beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit
- een beredeneerde conclusie formuleren.

De kern van het vak aardrijkskunde

Op welke manier we het leergebied ook vorm geven, de kern van het vak aardrijkskunde moet overeind blijven. Die kern bestaat uit drie onderdelen:

1. Het verwerven van een wereldbeeld
2. Bestaansverheldering
3. Geografische denken en redeneren

Het eerste houdt in dat de leerlingen een beeld van de wereld krijgen waarin ze leven. Zonder een wereldbeeld is de leerling niet goed in staat allerlei informatie die op hem afkomt te ordenen en te plaatsen. 'Hij heeft de deksel van de doos nodig om de puzzel te kunnen leggen.' Bovendien verloopt het leren van vakkennis met een transferwaarde in de bovenbouw veel moeilijker als in de basisvorming dat wereldbeeld niet verworven is.

Bestaansverheldering is nodig omdat leerlingen in een bepaalde wereld leven waar ze wat van moeten weten en begrijpen. Bestaansverheldering leidt niet alleen tot een beeld maar ook tot begrip van dat beeld. Daarnaast kan bestaansverheldering leiden tot respect voor het andere en dus bijdragen tot meningsvorming. De geëigende methode daarvoor in de geografie is het vergelijken van verschijnselen in gebieden. Om dat op een heldere en aantrekkelijke manier te doen is een keuze voor een regionale aanpak ook hier de meest voor de hand liggende.

Alle drie: het verwerven van een wereldbeeld, bestaansverheldering en geografisch leren denken en redeneren leiden tot wat het tweede hoofddoel van de methode is: geografisch besef.

De vakspecifieke vaardigheden en werkwijzen van het vak aardrijkskunde

Naast algemene vaardigheden die ook voor het vak geschiedenis gelden bijv. onderzoek doen, ICT etc. zijn er voor het vak aardrijkskunde nog specifieke vaardigheden en werkwijzen. Daarbinnen staat het werken met kaarten centraal. Om leerlingen ruimtelijke eenheden, verbanden en processen te laten ontdekken zijn kaarten onontbeerlijk. Maar geografen verzamelen ook op andere manier informatie. Daarbij maken ze gebruik van bepaalde werkwijzen. Hieronder staan ze genoemd.

- Verschijnselen en gebieden in ruimte en tijd met elkaar vergelijken;
- Verschijnselen en gebieden in hun geografische context plaatsen door deelgebieden te onderscheiden en verbanden te leggen met een groter geheel;
- Verschijnselen en gebieden op verschillende ruimtelijke schaal beschrijven en analyseren bijv. op mondiale, continentale, nationale, regionale en lokale schaal;
- Verschijnselen en gebieden vanuit meer dimensies beschrijven en analyseren bijv. door te kijken vanuit de fysische, economische, culturele en politieke dimensie;
- Verschijnselen en gebieden beschrijven en analyseren door relaties te leggen tussen bijzonder en algemeen.